

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Quod omnes inter se philosophi repugnant. Co[n]tra quod nostri omnes
concordant. Cap. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

serua in manibus domini dum ab eo uerberetur interierit, ultione do-
 minus uindicabit, si ꝑo diem unum uel duos supuixerit, non uindi-
 cabitur, argentum em̄ eius est. Si quis serui aut seruae oculum erue-
 rit, libertatem ei pro oculo dabit. Hæc Moses, Illa etiam nō est ab re
 audire, quæ de rebus minimis inhumaniter Plato sancit. Si quis in-
 quit ficus aut unam absq; consensu patroni accæperit, quoniã quæ
 sua nō sunt accæpit, damnetur. Quod si seruus quispiam fecerit per
 singulas ficus atq; racemos, æqualia numero uulnera patiatur. Hæc
 certe magnificamente Platonis digna non sunt. Sed audi modo ui-
 cissim, atq; cognosce q̄ humanissime atq; diuine Moses. Si introiue-
 ris inquit in uineam proximi, comedes uuam & implebis animã tu-
 am, nihil autem exportabis. Et rursus, Si in messem proximi tui ue-
 neris, non immittas falcem, sed spicas in manibus tuis colligas, si me-
 tendo manipulum oblitus fueris, in agro non reuerteris ad accipien-
 dum, inopi relinquant, ut benedicat tibi dominus deus tuus, in uinde-
 mia non reuerteris ad uindemiandum iterum; inopi erit si quid reli-
 ctum est. Innumerabilia in Platone sunt, quæ reprehendi possunt,
 sed ea quæ dicta sunt satis multa esse opinor, ad ostendendũ iure no-
 bis Iudaica Platonis anteferri.

EVSEBII PAMPHILI LIBER
 QUARTVSDECIMVS.

VNC aliorum quoq; philosophorum sectas, imo
 uero nugas compendiose ponamus, quorum erro-
 res non a me ipso, sed contradictione & pugna inter
 eos mirabili cognosces, quos quando inter se, aut cū
 alijs comparo, non facile negauerim, illos claros fuisse
 se uiros. Quando uero Hebræorum Theologis at-
 que philosophis comparo, & doctrinam doctrinæ illorum cōfero,
 caduca & friuola omnia quæ philosophi excogitarunt, mihi uiden-
 tur. Nec mirum, illa diuinitus ædita sunt, hæc humanitus.

I Quod omnes inter se philosophi repugnant, cōtra quod
 nostri omnes concordant. CAP. I.
 Deo ut non simus accusandi, si Græcorum doctrinam despi-
 cimus, & Hebræorum scripturam amplectimur. Nam opera
 precium

LIBER QVARTVS DECIMVS 3029

precium est ad hanc præparationem euangelicam diuersas atq; inter se contrarias multarum in philosophia heresum opiniones uideri, ipsosq; philosophos uerbis ambitiose sibiipsis pugnantes. Plato enim ille omnes qui ante ipsum fuerunt, reprehendere acriter solebat. Platonem deinde ac Platonicos alij increparunt, & ipsi peripateticos persecuti sunt, & peripatetici rursus eos, nihil scire, nihilq; dicere putabant. Stoici ab alijs deridentur, & ipsi cæteris illudere non uerentur, ita ut iam non lingua & calamo solum, uerum etiam manibus prælium geratur. His Pyrronem, Aristippum, Metrodotum, Protagorā, Xenophanem, Permenidemq; addemus, nec uoluptatis defensorem Epicurum prætermittamus, hos omnes ita redarguemus, ut alterius armis in altere utamur. Sic enim inutilis esse disciplina ipsorum ac luce clarius uidebitur, non dico hæc quia Græcos odio habeam, aut quia eloquentiam eorum contemnam, sed quia falso accusari reprehendiq; me uideo, quod falsam ac fabulosam Hebræorum scripturam elegimus. Quomodo enim falsa est Hebræorum doctrina, qui ab initio humanæ uitæ ueram philosophiam, & pietatem, & inuenerunt, & intemeratam conseruauerunt: qui nihil unq; addiderunt aut detraxerunt his, quæ summi uiri scriptis adiderunt. Principio enim sapientissimus ille Moses, quem omnibus Græcis multo antiquiore in superioribus demonstrauimus, nihil omnino ex his mutauit, quæ sincera suorum maiorum Theologia tradidit, præterq; quod uiuendi disciplinam temporibus atq; hominibus illis cōgruam diuinitus sanxit, & qui multis sæculis post eum uixerunt prophætæ, nec unicum quidē uerbum, aut Mosaycæ legi, aut Theologiæ priscoꝝ a Mose conscriptæ, incongruens minuseq; consentaneum dixisse inueniuntur. Christiana quoq; ueritas a scriptura Iudæorum profecta ita ei cōgruit, si recte intelligitur, ut nulla repugnantia excogitari possit. Talia igitur nostra sunt, una sententia, una uoce a primis, qui ante Mosem fuerunt, a medijs qui fuerunt, a Mose usq; ad Christū rutilarunt, a nouissimis discipulis dico Christi, qui ueram pietatem, id est, Saluatoris nostri doctrinā uirtute ac gratia ipsius connixi in lucem adiderunt, prædicantur ac cōfirmantur, uniuersumq; orbem magis indies florentem fide conspiciamus, nec Imperatorum edicta, nec hostium insidia, nec inimicorum gla-

H v dij

dij preualere potuerunt. Gentium uero praecleara illa philosophia, quem unquam fructum produxit: Nam quemadmodum qui ante Platonem fuerunt, ab ipso derideantur, mox ipsius Platonis uerbis audies, Protagoram enim, Heraclitum, Empedoclem, & Parmenidem idcirco redarguit, quia dissentientes inter se manifeste uidentur, quamuis Protagoras omnino impius, qui nullum esse deum opinatus est. Sic enim in libro de dijs aedito ab eo statim incoepit. Nescio inquit si dii sint, nec quali forma sint cognoscere possum. Democritus uero qui Protagoram docuit principia rerum, inane ac plenum esse dicebat, plenum ens & solidum uocabat, inane uero ac uacuum non ens, asseritque non magis ipsum ens esse quam non ens. Ab aeterno enim inquit in uacuo continue atque uelociter entia mouentur. Heraclitus uero principia rerum ignem putauit, ex quo uniuersa fieri, & in quem resoluti uicissim arbitratus est, tempusque resolutionis omnium in ignem determinatum esse ait, & generationis ex eo similiter. Si omnes cuncta moueri asseruerunt, Parmenides autem Electa, unum esse uniuersum affirmat, non genitum, neque mobile, plene quoque figura conglobatum. Hunc Mellissus audiuit, ac eum in omnibus sequitur, de quibus omnibus haec Plato in Theeteto conscripsit. Ex differentia inquit, ex motu, & ex mixtura adinuicem omnia fiunt quae esse dicimus, non recte appellantes, nunquam enim aliquid est, sed semper fit, & de hoc omnes philosophi praeter Parmenidem conueniunt, Protagoras dico Heraclitus, Empedocles, & utriusque poeseos summi Poetae, comediae quidem Epicharmus, Homerus autem tragediae, qui cum oceanum generationem dicat deorum, omnia fluxu, atque motu producta esse uoluit. Et paulo post Heraclitij ait, qui in Epheso loniacque philosophari uidetur, nullo modo curauit quiete aliquid interrogare, ac respondere, & si quid ab eis quaesieris enigmata, quaedam uerba quasi sagittas ex arcu proiciunt, quorum si rationem quandam, aut significationem quaesieris, alio percutieris enigmate, nec quicquam cum eis efficere poteris: quippe nec ipsi secum firmi unquam aliquid dicunt, immo id apertissime uidetur, ne quid certi, aut in uerbis, aut in animis eorum insit. Et subiicit. Ab istis igitur nihil unquam discemus, sed ipsi nos consideremus, quod ab antiquioribus accepimus occultius ab illis

LIBER QVARTVS DECIMVS 311

illis ac poeticae dictum, quod oceanus & fluxus generatio rerum est, quia nulla res prorsus stet atque quiescat. Quod posteriores aper-
 tius adeo dixerunt, ut iam etiam coriarii fabrique omnes recte se te-
 nere philosophiam putent, liberatque ab errore uideantur, quia fal-
 sum esse cognoscant, alias rerum quiescere, alias moueri, omnia em-
 moueri a praclaris illis philosophis didicerunt, quos magnis laudi-
 bus prosequuntur. Fere autem oblitus sum o Theodore illorum,
 qui uniuersum immobile esse contendunt. Mellissus enim & Par-
 menides & quicumque eos sequuntur spernentes illo stare omnia qui-
 escereque affirmant. Ipsum enim inquit uniuersum non habet lo-
 cum in se ipso, quo moueatur. Quid igitur nos in medio istorum
 intercepti o amice dicemus: nisi magno animo defensi effugiemus,
 quemadmodum in palestra nonnulli intercepti, alij ab alijs simul tra-
 cti pereunt. Sic nos in contraria ista trahentes penitus lacerabunt.
 Haec in Theeteto. Sed uideamus rursus, quae de prioribus philoso-
 phis in Sophista scripsit. Facilia quaedam Parmenides inquit locu-
 tus est, & quicumque de prioribus iudicare de entibus, quot & quae
 sint uoluerunt, fabulam quandam quasi pueris nobis narrare mihi
 uidentur, alius enim tria entia dicit esse, & modo inter se pugnare,
 modo alterum ab altero fieri, coniunctiones quoque partus & edu-
 cationes quasi filiorum confingit, alius duo facies, humidum uide-
 licet atque siccum, aut calidum & frigidum in unum copulat & pro-
 ducit. Genus autem Eleaticum a Xenophane, & ante ipsum incipi-
 ens, omnia unum esse affirmat, lades uero quidam musaeque Siceli-
 des coniungendum ita putarunt, ut dicerent ens & unum & mul-
 ta esse, sed amicitia & inimicitia differre. Distractum enim ens
 semper aiunt ferri per contentionem illi, qui intensiores musas co-
 luerunt, remissiores uero sic semper se habere negarunt, sed mo-
 do quidem unum esse aiunt uniuersum ex uirtute. Veneris ami-
 cum sibi atque conueniens, modo autem multa cum ipsum sibi/
 ipsi propter contentionem repugnet. Et post pauca. Quidam au-
 tem inquit sunt, inter quos Gigantum bellum assiduum geritur,
 alij enim quicquid manibus comprehenditur, tactuque sentitur,
 id solum esse contendunt, corpus atque substantiam idem omnino
 esse affirmantes. Alij eis illudunt, qui separatas a corpore substantias
 esse

esse afferunt; dicunt enim quidam, intelligibiles atque incorporeas species ueram esse substantiam. His alijsq; huiusmodi uerbis, omnes qui ante ipsum fuerunt Plato deridet. Qualem enim ipse de rebus opinionem habuit, in superioribus explanauimus, cum a iudaica ipsum scriptura accepisse plurima probaremus. Sed successores etiam eius in medium adducamus.

De Successione platonica. CAPVT. II.

Platonem igitur ferunt in Academia primum docuisse, ac ideo & Academicam philosophiam uocitatum fuisse. Post illum uero Speusippum ex ore nepotem Platonis, deinde Xenocratem Polemona docendi uices suscepisse, qui post mortem Platonis nouis opinionibus ilico Academiam repleverunt. Ita sincera Platonis doctrina una cum eo extincta, contentiones namq; ac pugnae post eum inter philosophos coortae, usq; ad hodiernum diem maximopere uigent. Paucissimi enim, immo uero duo uel ad summum tres in tanto spacio temporis ueri platonici sunt reperi, nec tamen etiam ipsi ab adumbrata cauillatione omnino alieni. Polemoni Archesilaum aiunt successisse, qui fertur Platoniam omnino philosophiam commutasse, nouamq; quaedam constituisse, quoniam nihil comprahensibile sit, & in utramq; partem rationes aequalium sint uirium, sensus quoq; fallaces esse, rationemq; nullam omnino firmam fieri. Vnde illud Hesiodicum.

Mens caelata latet homines haud cognita cuiquam,
Atq; ipsam secum dii detinuere latentem.

Summis laudibus efferebat. Post Archesilaum autem Carneades atque Clytomachus priorum philosophia contempta, tertiam instituerunt Academiam, quartam Philon & Acharnidas, quintam quoque nonnulli dicunt Antiochum induxisse, si quidem successores Platonis fuerunt, quorum philosophia qualisnam fuerit, si quis discere gliscit, Numenium audiat, qui in libro de dissensione Academicorum a Platone haec scripsit. Speusippus inquit Platonem, Xenocrates Speusippum, Polemon Xenocratem in Academia secutus est, qui in omnibus fere mores Platonis & dogmata permutabant, praeterquam quod haec nobilis incomprehensibilitas nondum illos inuaserat, ita statim post illum, aut ignorantia, aut alia quadam de causa Platonis
philos